

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló” a vobis institutum ad cat olicarum partium: proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. március 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Főszerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
Egyes számok kaphatók: a dohánytözsdekben.

A szent éj cherubja.

Székesfehérvár, dec. 24.

Ó szent éj, csendes vagy; csillagos az eged, de virágtalan a földed, s nemcsak virágtalan, de hideg és álmos. Nem öltözködött föl menyasszonyi ruhájába, szépségbe s tavaszba, hogy a jegyest fogadja; fején nincs koszoru, kezében nincs cithara; álma nem a próféták víziója, hanem a toloncház vigasztalan, hangulatlantalan pihégsége. Rémséges ez az éjféli, ez az ijeszítő csend, ez a hideg közöny a teremtésben; félemletek ezek a sötét, kihalt betlehemi utcák, ez a kietlen, dérmegéselt vidék, hol kialudt minden gyertyafény, minden tűzhely s minden... szív!

S mégis fölségesebben nem eshetett meg a világon az Istennek, a Megváltónak fogadtatása. Mert a csillagos, magányos éjben egy fölséges cherub tárja s feszíti ki szárnyait; gyönyörű alakját, extatikus arcát az isteni szépség mintázta; arcára mosolyt öntött, mely a gyermek Jézus napsugara s keblébe mézes tejet rejtett, mely a gyermeknek első élvezete legyen s énekre tanította, mely a gyermek lelkének tavaszi éneke legyen.

Ez a cherub az ó anyja, a szent Karácsony cherubinja s ezt a cherubot állította oda a világ, emberiség, caesárok,

patriciusok, hadvezérek, föld, csillagok s mennyország helyett. Ez a cherub fogadja az Isteni.

Páratlan, isteni gondolat volt az, hogy az Isten befogadása a földre születés, hogy köszöntése *azs anyai csók s hogy napsugara édes anyjának érintetlen, szeplőtelen szépsége legyen.* Isteni gondolata s isteni remeklése volt annak a teremtő aesthetikának, mely minden mezei virágban új meglepetéssel szolgál, de a legszebbet mégis a megváltás történetében s annak a történetnek kikezdésében, Betlehemben adta. Bátran mondhatom, a legszebbet.

A karácsonyi szent éj s az ó cherubinja az Isten egyik legérdekesebb s legszebb műve. Édes, mert leánynak s egyben anyának gondolta, — legszebb, mert mindenható szeretettel s extatikus örömmel fogott művéhez, hogy azt szerencsésen kialakítsa. Az Isten így akarta; így akarta s így remekelt s miután műve ugyancsak sikerült, beállította azt napsugárnak s lilomnak a sötét, éjféli térbe. A világ kerekre nyílt, áhítatos szemmel nézi e cherubot. Kedves, szép, sugárzó alakja a leányos cherubinnak a sötét éjféli keretében áll, hogy annál verőfényesebben ragyogjon; arcan, szemciben tulvilági lelkiség tükrözik, abban merül el, mint finom, ihletett médium, ki nem a maga életét, hanem a

másét, a gyermekéét éli. Ez a gyermek az ó Istene. Ez közli vele gondolatait s érzéseit; átvonulnak lelkén, mintha csak fölkelő napok volnának, fényes, sugárzó menetben. E sugárzatban azután kifeszül a lelke, kifeszülnek érzelmeinek szárnyai, kitarja karjait s átfogja lélekben az Urat, kincsét, üdvét s örömét.

Ajkáról ellebben az anyának vágya, lelkét megéri az anyaság órájának sejtelve s ez érintéstől megrezzen — s ah legszebb Istenszemlélet — látja feküdni maga előtt a gyermek Jézust, mint szeretetének foglyát. Földön fekvő, de mennyországra talált. Mert földön fekvő, anyjának szeplőtelen szépségére vetette föl tekintetét, ez volt lelkének első pihenője; az anya meg lehajolt hozzája imádó szeretettel, megcsókolta s telt keblének édes tejével saját lelke édességét, az első Karácsony mézét öntötte beléje.

Ez Betlehem, a szép, cherubimos Betlehem! Az isteni, teremtő géniuszának remeklése! Gondolatok s érzések árja jár e műben, mint az isteni élet tengerének dágyála. Egyszerű színekkel dolgozik: szalma, széna, jászol, éj, barlang a motívumai; vonásai egymásba folynak, mintha dalok volnának; de mily eszmék, s mily kivitel! Ez a fölséges művészet a mezei virágot megteremtő művészetnek a rokona, mind-

Bűnbánó ének.

Megtörve állok, küzdő embereknek
Tüledése már nem is zavar,
Lesújt a bánat, mért feledtem én el
Egi Anyámat oly nagyon hamar.
Eszembe ölik sokszor az az óra,
Mikor a lelkem Nála megpihent,
Keszervesen sírva a bűn sarában,
S kidiült szemekkel nézem a jelent.

Oh Istenem, ha megtalálná lelkem
A mit pihéve, lázasan kutat,
Oh Istenem, ha megtalálnám újra
A bűn sarából kifutó utat,
Magdolna könnyét ontaná ki lelkem
És szegyenkezve mennék Ahhoz el,
A ki a bűnösöknek édes Anyja,
S ki engem is majd szívére ölel.

Elmondanám, hogy háladalán gyermek,
Tékozló voltam a mai napig,
De már szívemben nem a szenvedélyek,
Hanem a bánat szelleme lakik,
Elmondanám — és jóságos szeméből
Szívembe szöknék egy reménysugár,
Hogy bűnös lelkem fönn az Eg Uránál
Nem sújtó átkol, irgalmat talál.

Lortobágyi József.

Mi minden történik néha az emberrel.

— A Fejérmegyei Napló eredeti tárcája. —

— Igaz történet.

Körülbelül egy hónappal ezelőtt történt. A Fejérmegyei Napló olvasói bizonyára emlékeznek még rá.

Egy cikk jelent meg lapunk hasábjain. Egy tanítóról szólt, aki almát hozatott Aranyostordáról. A küldemény először tetemesen drágább volt, mint ahogyan az elárúsító ígérte, másodsor pedig skandalozusan komisz, férges, ragyavert, ütött-kopott volt az egész.

Ez az igazság. Meg az, hogy mindezt a póruljárt vevő elpanaszolta nekünk egy rövidke levélben, egy-két goromba szóval lerángatva a sárga földig azt, aki őt így csufosan felülte.

Becsés lapunk szerkesztősége úgy van berendezve, hogy a bel- és külmunkatársak az ilyen eseteket már évek óta rendszeren az én kezemhez szokták juttatni. Ha valakit — amint mondani szokták — ki kell szerkeszteni, meg kell dorgálni, még inkább, ha ki kell viccelni, hogy a publikum józúen nevéssen feletle, az már rendszeren az én reszortomba szokott tartozni. Egyik belmunkatárs hozta ezt is és rám bízta:

— Nesze öreg, csinálj belőle valamit s karmold meg amugy magyarosan a pernahajdert. Előlvastam az írást kétszer-háromszor s vettem észre, hogy az eset épen nekem való. A gondolatok kezdtek nyargalászni a fejemben, egyik hamiskásan, a másik mérgesen, a harmadik kacagva jelentkezett. Szóval éreztem, hogy muzsám csókra csucsoritja az ajkait. Ilyenkor

aztán élvezet a munka. Nem kell tollat rágni, nem kell veszekedni a világgal, csak a toll ki-birja a munkát, az eszmék rohammal készülnek telerajzani a fehér papirost.

Megadtam a formáját:

Levél a szerkesztőhöz.

Szóval levelet írtam önmagamnak. (Ez kérem szeretettel, szerkesztőségi huncutságok közé tartozik. Bocsnát a leleplezésért.) A dolog lényegét, a beklüdtöt tiz sor anyagát megtartottam, a ruháját, a melléje való hangulatot, a garnirungot azonban külön készítettem hozzája.

Mikor pólujárt barátom személyéhez értem, eszembe jutott, hogy szegény fejének nem volt, nincs s talán nem is lesz soha se ija, se fia, még csak akkora se, mint amekkora az öklöm. Hm! Ez így sehogy sincsen jól. Egy tanító, akinek nincs gyereke. Ez mégis csak abnormis dolog. Mennyivel szebben festene a dolog, ha a mi barátunkat megfisteném tizenkét, orgonasíp módjára egymásután következő család apjának. A gyerekek persze éhesek lennének, mint a farkas, hancuroznának, püfolnék egymást, mint ahogyan más jó családoknál is szokás. Az apjuk, anyjuk el-elagyabugyalná őket a jó nevelés alapszabályai szerint s hogy a rendszer némi változást is szenvedjen, az alma megígérése és megtagadása kitűnő eszköz lenne a kis imposztorok testi és lelki megbabolásására. Remek! Csakugy hitzam a gondolattól, mikor mindezt elképzelttem.

Le is pingáltam a képzeletem alkotta familiát ékesen. A ki olvasta, nem tudta, hogy mulasson-e a tragikus helyzetükön, vagy pedig megsirassa őket. Elhinni azonban mindenki szentül elhitte, a mint írva volt. Volt olyan, a ki a fülem hallatára s az én végtelen mulatságomra gyöngylen

Mai lapunk 8 oldal.

kettőben a keresetlen, győzelmes szépség inspirációira ismerünk. A világ ez értelem-ben is az Isten mezeje s Betlehem, Názá-reth, Genezáret, Bethánia, Golgotha, Tábors ismét a szent Szűz, Magdolna, János, Péter e mezőnek virágai, telve isteni poézissel s teremő erővel. E virágok el nem hervadnak, színük nem fakul, rajzuk el nem törődik. Csak szem s lélek legyen hozzá, mely látni s élvezni tudja; lélek, mely a látástól kigyulad, megittasul és? . . . és elváltozik szépségülbe.

Prohászka Ottokár.

A betlehemi nagy nap.

Székesfehérvár, dec. 24.

A képzelet röpké szárnyain mértföldeket téve, ott vagyok egy egyszerű kis fészében Palesztinának: Betlehemben. Szegényes hajlék istállójában, mérhetlen kincset szült egy pillanat s egy üldözött szegény asszonyt az emberiség leg-hatalmasabbjával jutalmazott meg e pillanatban az Úr. Egy apró csecsemő jászoltól alkotott bölcsője felé fordul a római hatalommal megküzölni nem tudó, erkölcsében elfogult zsidóság. A jelek, melyek az újszülött jászol-bölcsőjét környékezik, megreszketetik a féktelen gögöt és titkos reményekkel töltik el a szenvedések és sanyargatások hosszu sorozatában eicsigázott zsidó népet, mely kétségbeesve keresi, lesi, várja megváltását, — az igért Messiást. És mi történik? Ugyanaz, a mi Jézus születésétől fogva 1906 hosszú év után az emberi lét, a földi küzdelem utján lépten-nyomon megtörténik. Az isteni kegyelemben fogamzott, az isteni küldetéssel világra jött Embert, már bölcsőjében meg akarja gyilkolni az emberi gyarlóságában elvakult állatias földi hatalom és ezért Heródes ezreit hányatja kard-élre, családok örömeinek, anyák boldogságának — a csecsemőknek. Miért?

Mert képtelenség, hogy az isteni kegyelem egy egyszerű, jámbor életű szegény asszony karjai közé tegye egy emberiség igért reménységét.

leszamarazta a cikkirót, a miért olyan botránosan és ékesen őszinte volt, a legtöbb olvasó azonban pompásan mulatoit rajta s elismerte, hogy akárki volt az írója, hanem nagy lökőző lehet, az bizonyos.

Hogy mennyire el tudtam hitetni a világgal az egész történetnek töviről hegyére való igaz voltát, kiténik abból, hogy pár nap mulva egy nemes lelkű olvasónktól a következő sorokat kaptam:

Mélyen tisztelt Főtisztelendő Ur!

Postautalványon tíz koronát vagyok bátor küldeni. Méltóztassék azon szegény tanító gyermekeinek juttatni, a kik az almahozatalnál olyan pórul jártak.

— Püff neki — mondok. Nekem befellegzett. El kezdtem kacagni. Aztán pedig a fülem tövét vakartam.

— Uristen! mit csináljak most. A pénzt csak nem tarthatom meg. Magamat meg leleplezni egy jó ember előtt, a ki még gyengéd jóindulattal mindent igaznak tart, a mit az újságban olvas — ez is bajos dolog.

Mégis az utóbbit választottam.

Levelet írtam s egy bünbánó Magdolna őszinteségével s a tölem telhető humorral elmondottam a hamiskodásomat, szóval alaposan lelepleztem magamat.

Aztán jött egy másik gondolatom. A pénzt vissza nem küldöm. Nem tartanám magamat praktikus embernek, ha ezt megtenném. A ki adta, jóra szánta s csak jót akart gyakorolnom, nem törődve vele, hogy Péternek, vagy Pálnak törli le a könnyeit.

Kutattam tanítványaim között s eszembe jutott az egyik.

mert képtelenség, hogy az isteni kegyelem nem csillogó palotát, hanem egy üldözött szegény asszonynak a háziállatok fészében keresett menedékhelyét ajándékozza meg egy elfajult, romlott világ csodálatos Megváltójával. Ugyanaz történik mint ma lépten-nyomon a két évezred után tudományban, értelemben, sokat változott világ-úrban, amidőn az anyák oly sok ezreinek küld a jóságos Teremtő egy egy talán az egész család életét, jövőjét biztosítani akaró Megváltót egy egy gyermek képében, a ki a szeretet kapcsát erősítse, a családi élet talán sokszor végzetes félreértéseibe örömet, ragaszkodást, lelki meleget öntson. De ma nem Heródes, nem a feltékeny hatalom pusztítja el sok ily apró Megváltóját egy-egy családnak, hanem a szülők helytelen, *önmaguk és gyermekeik üszta erkölcsével, Istenfélemben való nevelésével nem csak hogy nem törődő, a gyermekek lelkét megmetyelző, elpusztító* magatartása.

Hány jobbmódu nagynevű család gyermekét láttuk s látjuk elbukni a züllés lejtőjén, hányak földi életét fejezte be az önmagá ellen emelt fegyver, vagy a bőrtönök levegője. S miért? Mert legtöbb szülő a jómód és kedvező viszonyok között csak testi jólétet, szellemi táplálékot ad agyonbecézett magzatának, s amint maga nem hisz egy földöntúli életben, még kevésbé igyekszik a gyermekben a vallásadta ezen legmagasabb kincset, a hitet, önbizalmat, a földi küzdelmek iránti intenzív ellenállást kifejleszteni.

Hány szülőnek halljuk gúnyos, kicsinyítő megjegyzését amidőn gyermekének tanulásáról van szó: „Igen jól tanul csak a vallástanból bukkott vagy ezen van rossz osztályzata.

Telhat a vallástan az „csak” . . .

Eppen az a tan a „csak” amelynek egyedüli célja a lelkiismeret a hit és örök remény folytonos ébrentartása. Akkor nincs mit csodálkoznunk, ha oly tö nérdék esetben az utódok keserves sorsa: *selyemágyon születni, de jeltelen sírban elpusztulni.*

Az elbizakodottság a család nagynevű őseiben, a családi tradíciókhoz való gögös ragaszkodás — legmagasabb fokban sem ér annyit, mint

Csak Jósikának szoktam nevezni. A jó Isten tudja, hogyan van, miért van, de azt az egyet jobban szeretem, mint száz másikat. A többi is szeretem, talán nagyon is szeretem, de az az egy sokszor foglalkoztatja gondolataimat. Talán a száználom működik, talán a szeretet, vagy valami más, egy felsőbb intés sugja nekem, hogy azzal az eggyel többet kell foglalkoznom, azt jobban kell szeretnem, mint a többi. Talán több szüksége is van rá, mint száz másnak. Azt hiszem ő a legtpronyósabb valamennyi között. Olyan ágról szakadt, olyan igen nagyon szegény. A könyöke kikandikál a növegyeltől tavaly ajándékban kapott kabátkából, s csizmája sarka kopott is, ferde is. A kis kezei reggelenként téglavörösek, mikor a szállóhegyről bebállag a csipős decemberi időben. Keztyüre, hogyan kerülne ennek szegénykének keztyüre, mikor a kenyér is szűken van otthon. Ma azt hallottam, hogy az apja nem tagja az alkohol ellenes egyesületnek s a hol 8 gyerek van, meg egy jótörkü apa, meg 80 krajczár napszám, lehet-e ott csodálni, ha a gyerek könyöke kikandikál a kabátkából és a csizma sarka idő előtt elferdül.

De az is bizonyos, nincs a tanítványaim közül egyetlenegy se, a ki a kis Jézusról nagyobb szeretettel, nagyobb boldogsággal hallana, mint az én Jósikám. Csakugy csillognak a szemei, mikor rákapaszodom a fantáziam szárnyaira és napsugaras meséket mondok a kis Jézuskáról, annak a nagy szegénységéről, meg szeretetéről. A szunyog döngést meg lehetne akkor hallani, valamennyinek nyitva felejtődik a szája és csak ugy nyelik a szót, arról a nagyon édes kis Jézuskáról.

Mikor a minap elbeszéltem, hogy a Jézuska barlangba született s megkérdeztem a gyerekeket:

a válozott, a szerényebb viszonyokhoz való csekély alkalmazkodni tudás. Aki még nem tudja mi a szenvedés — mondja Treppel püspök — egy művében, nem lehet tökéletes és ment minden gyarlóságtól: hiányzik nála a gyakorlati felfogás, mely az élet komoly mivoltát megérteti.

Hiányzik a tapasztalás, mely különbséget tesz valóság és csalódás között; hiányzik az állhatatosság, mellyel bátran szembeszálljon a világ gyarlóságaival, tévtanaival, hiányzik az erkölcsi rugó mely csak azért enged az ellenállhatatlan nyomásnak, hogy ismét és újult erővel felegyenesedjék. Hiányzik az az isteni adomány hogy felebarátjainak szenvedéseiben részvétellel tudjon osztozni, és elnézéssel legyen annak gyöngéi és gyarlóságaival szemben.

Ennyi drága lelki kincs tehát a szenvedések bére . . . ennyi jutalmuk van azoknak, akik a betlehemi Megváltó szivettépő, lelket marcangoló szenvedéseiből merítenek erőt a földi küzdelmekhez, lelkük megdicsőüléséhez.

Szent Karácsony esteje! Te a világ legfőn-ségesebb napjának örök, eltörölhetetlen, megcáfoltatlan drága emléke. Adj erőt lelkünkbe, érzést szivünkbe, hogy a keresztényi türelem, szeretet és megváltás magasztos ünnepeiben le tudjuk vetközni elvakult földi gyarlóságunkat.

Adj világozságot a sötétségben megrögzött agyunkba, hogy megértsük a betlehemi Istenember születésének magasztos mivoltát; s ezzel a kegyelmekkel megtisztított felfogással magyarázzuk meg gyermekeinknek, ami örömeinknek, ami reményeinknek, ami szeretetnek isteni ajándékának a karácsonyfa jelképét; a téiben is örökzöld galnyakban az örök életben való reménységet, a gyertyák lángjaiban Jézus végtelen szerető szívének irgalmas melegét, a galyakon függő csecsebecsékben a földi élet muló örömeit, melyeket mindnyajunknak itt kell hagyni, el kell dobní, mielőtt örök életünk igazságos bírása, az Ur színe elé jutunk . . .

Vizy Gyula.

— Fiaskám, tudjátok-e mi az a barlang? — a Jóska alig tudta magát türtöztetni, hanem kőzbekiáltott:

— Tisztelendő Ur! én tudom milyen a barlang, ott lakunk mi is, ott vannak a malacok is, meg a tyukok is.

A többinek meg kellett magyarázni, de a Jóska megértette, hogy a Jézuska volt legalább olyan szegény, mint ő otthon.

Annnyira szereti szegény Jóska a Jézuskát, hogy ha felelésre szólítom a nebulókat, az ő bütykös piros kis ujjai mindig először emelkednek a levegőbe, hogy ő tudja, mert ő mindig figyelt, ha a Jézuskáról beszélnek. Annnyira szereti a Jézuskát, hogy mikor a multkor azt mondtam neki, hogy a Jézuska nem szereti ám, ha a kis gyerekek nem mosdanak meg szépen, a legközelebbi órára meg a füleit is pirosra megmosta, pedig de nagy áldozat lehet ez annak, a ki azt soha nem szokta.

Elmondta, hogy mennyi mindenfélét hoz majd neki a kis Jézus: karácsonyfát, kocsit, lovat, piros almát, aranyos diót, meleg ruhát. En pedig mosolyogtam is, meg szánakoztam is rajta, hiszen egy kis arasznyi lomb lesz majd az a karácsonyfa, nem lesz rajta több egy szál gyertyácskánál, meg egy-két bábsütéménynél, a mely csak annyira lesz elég, hogy nyolcan összevesznek felette. De hát ha szegény Jóska fantáziája így festette ki a dolgot.

Jó emberek! ha a gyerekeket szeretni akarjátok, az iskolában megtanulhatjátok. Nehéz kenyér az a tanítói kenyér, hátatlan kenyér is, de higgyétek meg, a jó Isten sok örömet s nagyon nagyon sok vigasztalást is szokott juttatni a tanítóknak.

ÚJDONSÁGOK.

Tél a nagyvárosban.

Vak téli kődül a magas paloták közt,
Eltűnt melegével a nyár.
Nem perzsel a nap leve, hívós a szellő,
Aszfalt, kövezet csupa sár:
Leroppan a gesztenye zöld, sűrű lombja,
Felváltja a zuzmára, dér,
Lágy hópihe ring a fagyos levegőben,
S már téli regéket üvöltöz a szél.

A nagy paloták sorain vig az élet,
Benépesül utca, szalón,
Mind Pestre jött össze, mulaini ki vagyik,
Mert itt van a téli szezon;
Emitt gumirádi suhan tova halkan,
Földet alig ér a kerék,
Amott a motor zakatolva iramlík,
Tülbombóli kürtje az utca neszét.

Korzózik a dandy, szemén a monokli,
Lábára gamasi borul,
Cilingere chic, a kabátja remekmű.
Markában a botja szorul;
Arrább elegáns toalettben a demó,
Selymes boa leng a nyakán
S a sok ragyogó kirakat, üveglablak
Dús fényvilág az utca során.

... Körültem a lég csupa mámoros illat,
Selyemsuhogás, puha prím,
Kicsi szememből a könnyet a szellő,
Kápráztat a pompa, a fény;
S én fázom, amíg körülöttem a jótét,
A pénz mulgatja magát
S otthon diáregye írom meg a verset...
— Kitélik-e ebből a — ítélikabát?

Marton Pál.

A kultur-krajcár.

Az elmúlt század elején mindent elkövettek a magyar kultúra fejlesztéséért küzdő elődeink, hogy az irodalomnak a fővárosban országos központot teremtsenek s megalkotva a nagy centralizációt, a magukra hagyott erőket teljesítsék, a kölcsönhatást előmozdítsák és az egyesek érvényesülését megkönnyítsék.

A törekvés elérte célját. Hatalmas központot kaptunk az ország fővárosában, hatalmasabbat, mint a milyen óhajtottunk.

Levelemben, a melyet annak az ismeretlennek maradni kívánó jötevőnek írtam, megírtam mindez az én szegény Jóskaérról s esedezve kértem, hogy engedje meg a jóságát ezzel a szegény kis fiuvál' érezetnem.

Beleegyezett. Szívesen, jóakarattal.

Azóta sokat gondolok a karácsony estére. A Jóska is örömmel várja — előkészítettem már rá — de én is. Én nem tehetek róla, de mindig könnyeket érek a szememben, ha azt a nyolc gyermeket elgondolom, meg a Jóskaét, mikor egy nagykendőt cipel majd hazafelé s az a nagykendő majd szétszakad a kis Jézus ajándékától. Lesz benne meleg ruha, puha kalács, piros alma, még talán aranyos dió is. Mi lesz ott abban a szegényes barlanglakásban. Ti gazdag gyermekek, a kiknek a Jézuska szízeket érő ajándékot hoz majd, én nem tudom, fogtok-e ti majd úgy örülni szent karácsony estéjén, mint ott a Jóskaéknál örülnek majd. A kis Jézus minden szeretetével, minden áldásával talál-e majd olyan meleg hajlékot nálatok, mint ott a szegény köfőjő barlanglakásában? Mit hozhat még oda? Talán új szellemtét is, új szeretetet, változást, megtérést, keresztényi lelkületet azokba az eldurvult szegény lelkébe. Óh! én sokat gondolkozom ezen.

Jó emberek, lássátok, a kis Jézus milyen különösen gondoskodik sokszor az emberek soráról. S ugy-e igazam van, hogy különös dolgok is történnek némelykor az emberrel.

Bilkei Ferenc.

Szomorú, de tény, hogy ma már csak egy irodalmi csatamező van: a főváros, ahol az érvényesülés nehézsége miatt ma már nem vállalt munkát folyik, hanem minden egyesnek ádáz harca valamennyi ellen.

A vidék nem számít.

Vidéken megjelent könyv, vidéken előadott darab nem irodalmi grádus. Es ha itt-ott sikerült egy vidéki talentumnak figyelmet kelteni, azt jóakarói siettek felhozni a fővárosba, hogy odakint el ne kallódjék.

A legtöbben azután a fővárosban kallódnak el, mert itt, ahol ugyanarra a pontra küzdők száza törnek, a győztesek már a dolog természeténél fogva is kevesen lehetnek.

Szomorú elgondolni azt is, hogy mennyire ki van szolgáltatva a szellemi táplálék tekintetében a vidék a fővárosnak. Olvasmányt, szindarabot csak innen kap. Előre megszabott, sokszor nemzetietlen divatnak kénytelen hódolni s elev: le kell mondania minden önállóságáról. A főváros irányzatai diktálnak mindenben.

Sokszor helyes ez, de sokszor kimondhatatlanul káros, amint azt színházi és irodalmi életünkben nem egyszer volt alkalmunk tapasztalni. Ily esetekben nemzeti szempontból felette kívánatos volna, ha a vidéki nagy városok — ugyszólván — irodalmi és művészeti rostákká változnának át.

E szerepet azonban csak úgy tölthetik be, ha a nemzeti kultúrájuk számoltató emporiumai lesznek. A küzdőterek megsokszorozását jelentené ez az állapot és orvoslását az eddig fennálló bajoknak.

Amily nagy érdekünk volt azelőtt, hogy egy központunk legyen, épp oly kívánatos ma az, hogy minden egyes nagyobb vidéki város kulturális gócponttá alakíttatva át, belevonattassék a lüktető, az egészséges irodalmi és művészeti életbe. Az Orsz. Irodalmi és Közművelődési Szövetség régi törekvése ennek a nagy decentralizációnak a keresztülvitele. Már alakulásának magvát is jórésben ez a gondolat képezte, melynek szükséges voltát mindenkinek be kell látni, aki a magyar irodalom és művészeti élet legutóbbi fejlődésének korszakán keresztülpillant.

A legteljesebb elismeréssel kell fogadnunk — saját jól felfogott érdekünk szerint is — a Szövetség törekvését s annak a kultur-krajcár formájában megnyilvánuló első, nagy horderejű gyakorlati jelet.

Az így befolyó összegből viszont a Szövetség nagyobb összegű pályadíjakat tűz ki magyar tárgyú s a vidéki színházak számára irandó darabokra, egy-egy vidéki színházi rendező és író, hírlapíró utazására és egyéb irodalmi, művészeti törekvések támogatására. Mindezen pályadíjak felett egy külön bizottság határoz, amely a Szövetség 10 kiváló tagjából, a mozgalomhoz csatlakozott színügyi választmányok s szingizgatók képviselőiből, valamint a V. H. O. Sz. és a Vidéki Hírlapírók Szakszervezetének bejelentett küldötteiből áll.

A terv igen érdekes s megvalósulása a vidéki városok kulturális életében fontos fordulópontot jelent. Elfogadása annál inkább kívánatos, mert a meg sem érezhető áldozattal nagy nemzeti ügyet támogat közönségünk: a magyar kulturális élet emelését, a tisztult izlés diadalát.

— (Nemeslelkű alapítvány.) Boldogult Karl József annak idején 1000 koronát adományozott a helybeli felső kereskedelmi iskola új épületének építkezési céljára. Özv. Karl Józsefné most ezt az összeget férje emlékének megörökítésére 4000 koronára kiegészítette. A Székesfehérvári Kereskedelmi Társulat ezt az összeget mint „Karl József-éle alapítványt” építkezésre fogja fordítani, de Karl József néven egész tandíjmentességi helyet létesít.

— (Leányotthon.) A kath. leányotthon (patronage) tegnap gyönyörűen sikerült karácsonyi ünnepélyt rendezett a Mantz-ovodában. A szertett ünnepe volt, hiszen az előkelő hölgyek, élükön Szőgyény M. Julia urhölgygel a kik idűjüket és kényelmüket feláldozva, nevelni, oktatni gyűlnek össze a társadalom serdülő leányait, a sze-

retet nevében, csak Krisztusért hozhatnak ily rendkívüli áldozatot. Maguk a leánykák pompás szavalatokkal töltötték ki az ünnepély programját, vizsonzásul pedig mindégük — körülbelül 80-an — kedves szép ajándékokban részesültek.

— (Uj kamarai szállító.) Egy törekvő keresztény iparos ismét kitüntetett városunk szerezett főhercegnoje. Erzsébet Amália főhercegnő Kováts Istvánnak, a Kováts György kocsigárió cég tulajdonosának, a kamarai szállítói címet adományozta. Legyen ez a kitüntetés buzdítás arra, hogy keresztény iparosaink csüggedetlen kitartással és szorgalommal szolgálják a keresztény magyar ipar fontos érdekeit.

— (Kossuth Ferenc a magyar ipar érdekében.) Kossuth Ferenc keresk. miniszter az özszes hazai 1. foku iparhatóságoknak köteletségévé tette egy rendeletben, hogy a közönséget és a tisztességtelen versenytől fenyegetett ipart és kereskedelmet hatáskörükben megvédjék. A rendeletre főleg az adott okot, hogy a közönséget valótlon jelzések használatával az áru származása tekintetében gyakran félrevezetik; hitvány külföldi árukat tulipán vagy más magyar jellegű védjeggyel látják el.

— (Sakkhír.) A Székesfehérvári Sakköző Társaság f. hó 22-én tartotta szokásos évi tombola versenyét. A győztesek a következők: Németh István (johányszalka), Fekete Géza (tintatartó), Kalmár Béla (söröskészlet), Berényi István (teakészlet), Kúnos Gyula (manicure), Grünwald I. (likörös készlet), Raji Demeter (alabastromvázák), Exner Győző (kavészerviz), Vadász József (szekbék), Api Odón (kezi tükör), Belák Ferenc (cukortartó).

— (A tanítók feláru vasuti jegye.) A kultuszminiszter jól megokolt átiratban arra kérte a kereskedelmi minisztert, hogy a nem állami tanítók és tanárok részére is engedélyezzen feláru vasuti jegy váltására szóló igazolványokat. A kereskedelmi miniszter erre szavaképpen kért a máv. igazgatóságtól és ez megadandónak ítélte a kérést. Ily módon nemokára meglesz a várva-várt feláru jegy váltására szolgáló igazolvány.

— (Az öregbák szabadulása.) Jövő év január 14 és 15-én nagy nap lesz katonáéknál. Tizenegyedikén szabadulnak a magyarországi legénységéből az öregbák s rákövetkező napon vonulnak be az újonckok. Azok az öreg katonák, akik most szabadulnak, 1903. október elseje helyett, 1904. április 9-én vonulnak be. Így tehát nem is szolgálják le a 3 esztendőt, mert 3 hónapot elemegetnek nekik.

— (Meglőtték.) Engelhardt János 11 éves iskolásfiu tegnap délután több pajtásával a palotaiutcai kertek alatt kocsolyázott. Egyszerre a közelben lövés dördült el, amelynek két söréte Engelhardt Jánost alsóajkán érte és megsebesítette. Hogy a lövést ki tette, azt ezeitég megállapítani nem lehetett, mert a közelben senki sem tartózkodott. A rendőrség megindította a nyomozást.

— (Csendőlet a piacon.) Szjnts István helybeli földmives egy kendermagos tyukra alkudott a szobati hetivásárban, amikor Kron Adolf, aki szintén ebből a célból tartózkodott a piacon, husz fillért ráigért a Szjnts által már majdnem megkötött vásárra. A dologból verekedés lett, amelyben egyik sem maradt adóra a másiknak, ráadásul pedig a rendőrség úgy Szjcsöt, mint Kronot hathat korona pénzbírságra, esetleg egy-egy napi elzárásra ítélte.

— (Ribillió a Rác-utcában.) Papp Lajosné Rác-utca 23. szám alatti lakosnő, valamint háznépe vasárnap éjjel arra ébredtek, hogy a ház ablakán keresztül ökölnyi nagyságu kövek repülnek a szobába, kívülről pedig ékelen zaj és lármá kíséri e műveletet. A megrémült házbeliek egy ingben menekültek a városházára segítséget kérni. A kivonult rendőrök Viniczai János Rác-utcai legényt a megostromolt ház közelében elfogták. Viniczai beismerte, hogy az ostromot az ő vezénylete alatt Aszkai György, Balogh Ferenc és Szabó János palotavárosi földmiveslegények intézték Pappék háza ellen. Viniczait a rendőrség letartóztatta.

— (A demokraták Abán.) Az abai demokratákat szörnyen bántotta a dolog, hogy Horváth József és Jankovits István abai lakos aratógazdák Felsőszentiván pusztáról az aratási szerződéseket magukkal hozva, azt az abai aratókkal aláíratn

akarták. *Bajcsi* János abai lakos, főlk demokrata vezér tanácsára, budapesti mintára, felvonulást rendeztek Horváth és Jankovits háza elé és ablakaikat bedobálták. A tüntető felvonulás rendezőjének és tagjainak a bírósággal gyűlöl meg a bajuk.

— **Tettenérve.** A rendőrség csak nemrég ítélkezett *Ács* András és fia ifj. *Ács* András felett, mert a mezőrendőrök a tilosban vadászaton érték őket. A napokban a két *Ács* ujabban elkövette a hibát, amiért azután *Zavaros* Aladár rendőrrakapitány *Ács* András 170 korona fő, 40 korona mellékbüntetésre, fiát ifj. *Ács* András pedig 60 korona fő és 40 korona mellékbüntetésre ítélte. A rendőrség egyáltalán az iránt is előterjesztést tett, hogy a megrögzött orvadászoktól a vadászati engedély megvonassék.

— **(Megszűnt járvány.)** Kisperkátán és Nagyperkátán a kanyarjárvány megszűnt. Az alispán elrendelte az ottani iskolák megnyitását.

— **(A Duna halottja.)** A napokban Széchalombatta határában egy 45–50 éves férfi holttestét fogták ki a Dunából. Kitétel ezideig nem lehetett megállapítani. Ruházata után ítélve az illető a munkásosztályhoz tartozónak látszik.

— **(Tolvaj familia.)** Az urházi gazdák az utóbbi időben szomorúan tapasztalták, hogy baromfi-állományukat éjnek idején meglopkozzák. Amikor a károsulak már huszan lehetnek, feljelentést tettek a csendőrségnél. A megejtett nyomozás során kiderült, hogy a lopásokat *Bognár* István és ennek neje, továbbá fiuk, *Bognár* János követik el. A tolvajok a lopott tyukokat a helybeli hitepicaon értékesítették.

— **(Vöröskakas.)** E hó 23-án *Szűcs* József sárkeszi földművesgazdának istálló és lakház tetőzete égett le 600 korona értékben, melynek egy része azonban a biztosítás révén megtérül. A tűz keletkezésének oka ismeretlen.

— **A „Magyar Király” szálló** emeleti tancs-terme és melléktermei bálokra, hangversenyekre és egyéb alkalmakra, fűtéssel és világítással együtt 50 koránáért a n. é. közönség rendelkezésére állanak. Teljes tisztelettel *Barnai* Ignác szállodás.

— **Bauer Antal Zsigmond** okleveles tánc-tanító tisztelettel tudatja a nagyérdemű közönséggel, hogy a második tanfolyamra a beiratkozások megkezdődtek. A második tanfolyam január 3-án veszi kezdetét. Beiratkozni lehet a tánc-tanító lakásán, Szent István utca 11. sz., l. e. Különös figyelmetbe ajánlatik a *Jscutri* oktatás. Diákok tanfolyama délután 5 óráról 7 óráig, felnőtteké esti 8 óráról 10-ig.

— **Szigeti fényképészeti és festészeti műintézet Székesfehérvár, Kossuth-utca 9. sz.** Nagyatásokat bármely kis fénykép vagy természet után aquarell, platin, vagy olaj kivitelben. Elsőrangú munkáért szavatol Szigeti.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* **Egy éj Velencében.** Kedves, régi hang a multból. Poézis, móka, mulatságos kalandok s ami fő, fülbemászó Strauss-muzsika. Mindent persze csak úgy in abstracto mondani nem lehet jelen esetben. In concreto bizony silány volt a helyzet. Kis publikum, kedvetlen színházasok, hozzá még hátborzongató hideg a széksorok közt. Nohát ennek fele sem tréfa. Kiemeljük megis *Szelet* és aprólékos szerepében *Bélcuajt*. Egyebkent pedig a publikum sem örül jobban, hogy vége lett a kurta estének, mint a szereplők.

* **Gül haba.** Karácsony küszöbén is sűrű hullámokban hozta össze az érdeklődőket *Martus-Huska* úde légjárata, tiszta darabja. Mindenki kedvvel játszott. *Tábori, Gyárjás, Magas, Szigeti, Dénes, Bátori*, meg a többiek is. Tapsot gyakran lehetett hallani. És méltán.

(h. l.)

* **Imák és elmélkedések.** A voltaképeni karácsonyi ajándékok az ifjusági művel. Ezek

sorozata előtt azonban föl kell említenünk három más oly munkát, amelyeket különleges becsük avat ez alkalommal szép karácsonyi ajándékká. Ezek elsője *Flavigny* grófnő jeles elmélkedő és imakönyve: *Imák és elmélkedések*, amelyeket *Gubicza* István jelgözött át. A szentatyák és jelesebb egyházi írók műveiből álitotta össze fenkölt lelkű szerzője. Főlőseges volna már ezért is külön méltatni; hiszen a szentatyák szavai beszélnek. De beszél maga mellett a könyv azzal is, hogy ime, már magyarban is második kiadást ér meg, tehát már eddig is jól szolgált céljának, hogy műveltebb hölgyek oktatója, lelki kalauza, ha kell, vigasztalója legyen, szívüknek Istenhez való útját megkönnyítse, vallásos érzésük vezetője és tolmácsa legyen. A két részből álló könyv ára vászorkötésben 4 korona, chagrin kötés 6 korona, borjúbőr kötés 10 korona. — A másik leginkább kispapok számára készült. *Pax vobis* karácsonyi ige címével jelen meg az imák, könyörgések könyve, „liber precum”, amelyet *Szinc* Izidor állított össze. Reggeli, esti imák, a szentmise előkészületi imái, a szentmise utáni hálaima, a szent áldozásra szóló imák, azután különböző alkalmakra szóló, a Szentháromságot, az Atyaistent, Jézus Krisztust, a Szentlelket illető imák, a bold. Szűzet illető könyörgések, himnuszok, továbbá egyes kiváló szenteket illető, a megholtakért végzendő imádságok stb. foglalják egybe e 368 sűrűn nyomott, de épen azért jó alakú és könnyen kezelhető kötetbe. Ára puha chagrin bőrkötésben 3/20 kor., puha borjúbőr kötés 4/20 kor. — Kedves kis könyvecské, igazi gyémántkiadás a *Kis imakönyv* katolikus hívők használatára. Francia imakönyveket szoktak ilyen íci picit zsebkönyvben a hívő közönség közé bocsátani, amely az effele kiadásokat nagyon meg kedvelte. És méltán. Ez a zsebkönyv igen jó szolgálatot tehet mindenkinek. Gyakran van alkalma az embernek, hogy bemehet a tet plomba s talán szivesen elmondana bizonyos célra rendelt imádságot, ha volna nála imakönyv. De hiszen foglalatossága nem engedte, avagy nem is gondolt arra, hogy templomba hívhatja az alkalom, tehát nem vihette magával könyvet. Ez a kis zsebkönyv elfér a mellényben, a hölgyek kartáskájában, igen-igen kis helyen s alkalmán után milyen jó hasznára válhatik az Urához szálló léleknek. Ára puha bőrkötésben 1/20 kor.

* **Nickleby Miklós élete és viszontagságai.** Dickens Károly regénye. A magyar ifjuság számára átfordozta *Hercsi* Sándor. A nagy emberismerő, könyvörületes szívű, a gonosz lelkűek oston-zója, Boz-Dickens, a karácsonyi éreken kívül alig szerepel ifjusági iratink könyvtárában. Ez az elbeszélés annyira ismert és híres, hogy nem szükséges tárgyat külön ismertetni; de bizonyára fölemelő hatással lehet mindazokra, nem csupán az ifjakra, akik az élet sanyarúságaiból a maguk erejével, vagy úszinte jó szívek támogatásával saját érdemüket küzdötték föl magukat emberre. A realisan rajzolt hus vér emberek, még a visszataszítók is meglepve vednek az ifjuság előtt s magából kipattanó morálja tekintetében igazán méltóan foglalhat helyet az oktató művek között is. Ára 2 korona 80 fillér.

* **Az én naplóm.** Irta Sebők Imre dr. Második könyvével lép az idén a szerző az ifjuság elé. Ebben a kötetben azonban nem azt a sok hasznos tapasztalatát és éles megfigyelését adja elő, amelyet világméretű utjában tapasztalt, hanem a mai diákeletről veszi tárgyat s az ifjuság okulására és mulattatására fűzi egybe tehetségeinek gyöngyöit. Valósággal átéli diakeletet el, fohtaszalván pompásan a diákok erényeit is. A komoly oktatás után jól fog esni a diákoknak az ő mulattató humora, amelyet sokan eddig is bőven élvezhettek Sebők Imre elbeszélésében. A diákcsinyeknél Mark Twain amerikai bay-történetének humora, a komolyabb, szemléző részekben pedig a szív hangjai csendülnek meg; de csak hasonló, nem azonos hangjai; mert mindig eredeti. A középiskolai ifjuság nemes mulattatására nem ajánlhatnánk hamarjában jobb munkát. És még jobbnak fogják látni, ha nem szaladnak rajra möhön végig, hanem a napló időszakai beosztásában időt engednek maguknak, hogy egy-egy részét átérezzék. Ára 2/40 fillér.

Felelős szerkesztő: **Dr. HELVEY LAJOS.**

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.

Székesfehérvári első Butorraktár

Sas-utca 6. szám,
a „Fekete sas” szállodával szemben.

Van szerencsám a n. é. helybeli és vidéki közönségnek a már 40 éve jó hírben álló saját készítményű

kárpitos és asztalos BUTORAIMAT

nagy választékban, szilárd és izlésteljes kivitelben, pontos kiszolgálás és jutányos árakban ajánlani. Nemkülönböztetve a szakmákban vállalkozom kívánatra külön rajzok szerint elkészítendő mindenféle kárpitos és asztalos munkákra helyben és vidéken.

Teljes tisztelettel.
Füstér Imre.

Ő cs. és kir. Fensége
Herceg Liechtenstein Alajosné,
született **ERZSÉBET Főhercegnő**
KAMARAI SZÁLLÍTÓJA.

Tisztaság, közegészség és legkényesebbigényeket is kielégítő módon újonnan felszerelve áll a n. é. közönség szolgálatára:

MARSCHALL VANDOR

HENTES és KOLBÁSZÁRUK

ÜZLETE

Alapítva 1882 SZÉKESFEHÉRVÁR Alapítva 1882
Kossuth-utca 6.

Elárúsítás nagyban és kicsinyben.

Ajánlja kizárólag elsőrendű, saját gyártmány árúkból álló állandó nagy raktárát, mint:

Prágában elsajátított módszer szerint pácolt sonka és füstölt hússok; kolozsvári és debreceni szalonnák; friss hússok fiatal sertésekből; legjobb minőségű zsir; friss szalonna és hajt.

Naponta friss mindenféle
KOLBÁSZ-ÁRUK.

HIDEG FELSZELTEK
nagy választékban.

Vidéki megrendelések legpontosabban
teljesítettnek.

KARÁCSONY.

A béke ünnepe.

*Együtt vagyunk újra a fenyőfa alatt,
Aki messze volt is, mára haza tért.
Kalapját s a gondját a fogásra téve,
Mosolygó emlékek közt jár a beszédje,
Egy napra elfeled minden büszke célt.*

*Ott künn dühöng a tél, süvöltve zúg a szél,
De benn meleg van, készül a teánk.
Ájtatos érzések kelnek szívünk táján
S piros tüzet gyújtunk a család oltárán:
Lobogó szeretet, te szállj le reánk!*

*Csendüljön felettünk a szférák zenéje,
Mert jóakarát van itt és békesség!
Ahol az emberek megértésben élnek,
Himes költészete Betlehem éjének
Valóban ragyogó tiszta fénynyel ég.*

*Karácsony ünnepe, ez a te szépséged!
Családi szeretet: ez a te neved!
Okos egyetértés, kölcsönös szíveség,
Hogy amit cselekszünk, rosszul sose essék, —
A te szent szellemed ily uton vezet.*

*A szegény elébe kinyújtjuk kezünket,
Felérez a gazdag, felez a szerény,
... Sokan vannak a lét sáppadt vértanúi,
Kik hitvány koldus szót nem tudnak tanulni;
Örök felhő borong ezeknek egén.*

*Vértelen és fakó ezeknek az arca,
Elfonnyadt ajkukon panaszt panasz ér.
Sötét szemükben ég a fájdalom lángja
S viharvert lelküket gyötrőn tépi, bántja,
Hogy kicsiny kezükben nincs elég kenyér.*

*Kell, hogy jöjjön idő, amikor az inség
A semmibe süllyed, melyből eredett.
Nem zokog majd senki gyászos árvaságban,
Egyetlen család lesz az egész világban
S diadalmat ül az emberszeretet!*

*Akkoron karácsony gyönyörű varázsa
Örökös időkre mindenben feléled.
Az elkopott zászlók a sutba kerülnek,
Az emberi ajkak új dalokat zengnek
S világos színekben harsog fel az élet!*

*Ha egy emberöltő ez időt megérné,
Az volna énnekem legszebbik napom!
Színig telítőtve gyöngyös nehéz kupám
Sugáröves arccal magasra tartanám,
Azon a legdicsebb szent karácsonyon!*

Pogány Kálmán.

Katholikus lélek nélkül.

A boldogságos szűz Mária a múlt század negyvenes éveiben megjelent La Salette városkában két gyermeknek, kikkel a jövőt illetőleg fontos dolgokat közölt. A jóvendőseket egytől-egyig beváltak, valamint hogy a megjelenés valódiságát számos csoda erősítette meg. La Salette Franciaországban jeles bucsujárhely is maradt mai napig.

Nem a két pásztorgyermek egyéni véleménye tehát az a kemény kritika sem, amelyet a boldogságos szűz Mária az akkori francia papságról mond. Ez a kritika pedig a kiméletlenségig kemény és szigorú: „A papság — így szól a szent Szűz — nagyon nagy része a restségnek, fajtalauságnak, bírvágnak és léhaságnak kloakájává súlyadt!.

Hogy ez a kemény kritika igaz, azt bizonyítja egyrészt a boldogságos Szűz tekintélye, másrészt pedig a francia katolikus egyház története a mai napig.

Mert ahol a papságnak esze és szíve helyén van, lehetetlen hogy bekövetkezzék, ami ott az egyházzal megtörtént.

Hogy megértessem magamat, analóg-helyzetet képzelek el nálunk. Tehát. 1906. december 11-étől kezdve a papság az államtól semmi fizetést, semmi segélyt nem kap. A templomok, az istentiszteletre szánt helyek semmi segélyben nem részesülnek. A püspökök semmi fizetést nem kapnak az államtól. Minden egyházi teher kizárólag a nép vállaira nehezül. Az iskolákat az állam mind elvetet s azokban vallást nem tanítanak. Az egyháznak nincs egy talpalattnyi vagyona, sőt nem is szerezhet ilyet, mert nem jogi személy. Az állam a vallásról nem tud semmit. A polgárok vallási hovatartozásáról az állam sehol hivatalos iratot nem vezet, azzal nem törődik. Szerzetesek és apácák iskolákat fent nem tarthatnak, azokban semmit nem taníthatnak. Szerzetesek együtt nem lakhatnak, ugyancsak apácák sem. Egyenruhát sem viselhetnek.

A papnövendékeket kimélet nélkül két évre besorozzák. A püspököknek a papok fölött való joghatóságáról az állam nem tud semmit. Az istentiszteletet ép úgy be kell jelenteni a szolgabírósnál, mint a közönséges népgyűlést és az istentiszteletet a jelenlevő rendőr „Ur” bármikor feloszlathatja. Katonai lelkeszet sincsen. Kórházi lelkeszet sincsen. Katonapapságnak semmi nyoma, sőt amely katonatiszt templomba jár, állandóan és „makacsul” jár, az a conduite-lisztájában hátrányára iratlik. Az összes állami alkalmazottak gyanusak, sőt üldözésnek vannak kitéve, ha templomba állandóan és „makacsul” járnak, vagy papok társaságait és egyleteit kultiválják. Az állam a vallás ünnepeiről és körmeneteiről nem tud semmit. Hivatalosan állambizottságok misén jelen nem lehet Nyilvános téren szentképet, szobrot vagy keresztet felállítani nem szabad. Az iskolákban sem feszületet, sem szentképet felfüggeszteni nem szabad. Vallási községek alakulhatnak ugyan egyházi vagyon kezelése céljából, amit t. i. a hívek önként össze-

adnak, de ezekben a papnak semmi intézkedési joga nincs. A püspökök nincsen az ilyen hitközségi szervezetek felett semmiféle rendelkezési joga. Végül mindennemű ügyvezetői vallási ügy a világi rendőrség elé tartozik legmagasabb fokban pedig az államának elé. A püspököknek, érsekeknek a főrendiházban semmi joguk nincsen, sőt papok, lelkészek, szerzetesek csak azon esetben lehetnek képviselők, ha semmi egyéb dolguk nincsen. A polgári házasságról szóló törvény a választ annyira megkönnyítette, hogy már csaknem szabadszerelme a törvény. Végül azok számára, akik semmiféle vallásban nem akarnak élni, mindenféle előny van biztosítva. Az ilyeneknél polgár „keresztelés”, polgári temetés van. A társadalomban a vallást, mint dögvést kerülük. A papok közmegegyezés tárgyai. Az állami kézben levő templomok megszentelése minden napidolog, úgy, hogy különösen a nagyobb városok templomaiban az Oláriszentséget veszély nélkül eltartani nem lehet. A *Sacratissimum* tehát a *plebárikon* a *Wertheim-székényekben konzervatív*, vagy védő és őrtálló privát társaságok oltalma alá helyeztetik. Az egyház tehet ugyan a maga püspökeivel amit akar, azt választhatja meg püspököknek, akit akar, csak hogy az illetőt hat hónap alatt be kell jelenteni — a *rendőrségnél*. Ha ez a választást kifogásolja, a választás érvényes marad ugyan, de a rendőrség az illetőtől semmiféle hivatalos iratot el nem fogadhat.

Ugy-e, hogy ez Magyarországon még állomának is sok volna? Nos, és ez a helyzete az egyháznak Franciaországban 1906. december 11-ike óta. Ezt nevezik ott az egyház elválasztásának az államtól. Az egyházat a közélet minden teréről kidobták, mint valamely teljesen felesleges babontól lomtárba tették a vallást. Gúnytárgyává és földönfutókká tették a papokat és püspököket. Annára megy a düh, hogy az iskolákban meghibűnték a gyermekeket, akik... olvasót vagy imakönyvet találnak. Tanítókat, akik gyermeknevelőkeikkel leköpeleik a keresztet, előmozdítanak, a tanítványoknak pedig szigorúan meg van hagyva, hogy Isten nevét kiejteni ne merjék, mert ez az oktatás civilizációjára.

Meg kell gondolnunk, hogy Franciaország 40,000,000 lakosa közül 10,000,000 nincsen kereszteltve. A tisztességes hívő lelkek száma azonban 20,000,000-nál többre ott nem tehető.

Ez a katolikuság pedig politikailag annyira meg van oszva, hogy sokkal jobban gyűlöli egyik francia a másikat, mint ahogy szeretik az egyházat.

És a papság:

Várja a jeleket és csodákat.

És azt is kap. Lourdesnak csak a legutóbbi francia nemzeti zarándoklaton 30 új csodat hozott a boldogságos szűz Mária meg nem érdemelt szerete. Ebből tanulhatnának.

És nem tessék, hanem olvassák Loysit meg — Kantot és a Kojánitól átvesznek minden bölcsészeti deklarált hülyeséget.

Elvégzik breviáriumjukat, napi miséjüket. Élnék is tisztességes papi életet elég sokan, csak egyhez nem értenek, a katolikusok tömörítéséhez. A negyvenes évek léha papsága, amelyet a boldogságos Szűz úgy elítél, úgy enervált és nagyobb szabású akcióra, politikai küzdelemre képtelen papi generációt nevelt és hagyott hátra. Ez a nemzedék valóságos csapás a francia egyházra mert nincs benne katolikusok — lélek.

A hitvédelemnek sok útja van, de bármelyik utat követjük, a szimplán, erkölcsileg tiszta élet fölkötésünk. E nélkül nem érünk, és el nem érünk semmit.

A francia papság a boldogságos szűz Mária lasalettjei jelenéseinek e tanúságait megszülvile ugyan, de tovább nem ment.

Nem volt hozzá lelke.

Pedig a mai katolikus hit édelemhez ez kell. *Ki kell vinni Jézus Krisztust a templomból, hogy ne magában hanem szűz és ezek lárságában térjen oda vissza.*

Mi a mai nemzedék főhibája?

Az, hogy nem keresi Jézust.

Nos hát oda kell hozzá vinni, úgy hogy akár munkálkodjék mint iparos, akár fáradjon mint üzletember, akár kutasson, mint tudós, bölcsészeten történelemben nemzetgazdaságban, akár küzdjön mint politikus a parlamentben, mindenütt ott lássa Krisztust a maga töntségében, mint olyat aki győz, akit nem győz le senki.

Nagy tanúság van abban, mikor a görög

szertartású katolikus egyház az áldozati kenyérré rábelyegeztetni a nagy értelmi mondat: *Jézus Krisztus győz!* Azt akarja, hogy az Úrral együtt szívünkbe szálljon az a mondas is, hogy lássuk Jézust, a tudományban, a családban, a politikában, a tudományban, az irodalomban, a művészetben, egyes egyedül ő és senki más — győz. Csak hogy ezt a győzelmet a gonosz felett Jézustól a papnak, nem kell mint valamely égi szózatot várni, hanem a pap, mint a Megváltó munkájának folytatója, kell hogy ezt a győzelmet Jézusnak — kiküzdje.

Igen a papnak tudományban, társadalomban, irodalomban, bölcseletben, politikában Jézus számára a győzelmet ki kell vinnia bemutatva azt, hogy Jézus ellen nincs tudás, nincs erő, nincs hatalom.

A küzdelemnek ez a lelke, amely a belga és német papságot úgy áthatja, s amelytől nálunk immár szegény megfutni, hiányzott a francia papságból és hiányzik ma is. A katolikus világiak, ekként nem lévén hivatalos vezérek, lemondottak minden küzdelemről. Egymást mártak értéktelen kicsinyes küzdelmekben és személyi kérdésekben. A vallástalanok elszedte gyermekeiket, nőiket, bezárta kórházait, iskoláit s ime most elhárítan papokkal együtt küzi a templomokból is. Mi marad meg nekik?

A katolikus világ előtt való szegény és hazájuk megálatatása. Az angol és német nemzetek nem szeretnek egy vallástalan csöcselékkel cimborálni. Bármint gondoljon is a világ vallástalan része, az erő, a hatalom ma meg mindig a komoly hívők részén van. A néptömegek aljas szenvedélyeinek a vallás ellen való megmondolatlan felszabadítása, az egyház kifosztása és porig aláazása a népek rokonszenvét Franciaországtól már csak azért is el fogja fordítani, mert a világ katolikusainak lesz módjuk, okuk és alapjuk ahhoz, hogy szavukat az üldözött francia egyház érdekében kellő súlyal fel emeljék. De, s ezért kezdtem e cikket úgy írni, mintha nálunk lennének hasonló állapotok, nagyon figyelmes lesz az európai politika arra is, hogy az atheizmus mindent lángborító tüze a szomszédba át ne csapjon.

Különösen nekünk nagyon, de nagyon jó lesz vigyáznunk, hogy az egyszer immár felébreztetett katolikus lelek — el ne aludjunk!

Geon.

Kongresszus a kéményben.

Egy közös, öblös kéményben évi kongresszust tartottak karácsony estején azok a füstök, melyeknek ebbe a kéménybe szült a jegyük. Hogy éppen karácsony estején, azt nem én fogom rájuk csak azért, hogy ez a mese alkalmi legyen; nem, ezt a füstök intézték így, azért mert csak karácsony estején jelenhetnek meg teljes számban, mivelhogy ekkor minden lakásban ég a tűz. Mar legalább a költői világrendben így van; nem tudom, a nagyvárosi prozai világrendjében is így van-e? Denikve a kongresszus megtartatik. Vastag, őszülő öreg füst az élők.

A kongresszust megnyitom. Mivelhogy azonban a tavalyi kongresszus óta én nem a „Két kék bakok”-hoz címzett kávéház kályhájának képviselője vagyok, hanem a nevezett kávéház helyébe rendezett népkonyhába, államat a kongresszus rendelkezésére bocsátom.

Maradjon! Eljen az élők! hangzott mindenfelé s egy hatalmas fekete füst fötemelkedett és így szót:

Azt hiszem mindnyájunk érzéseit telmesolom, midőn érdemekben megöszült elnökünket fölkérem, hogy az élők állást tartsa meg továbbra is. Igaz, hogy a képviselt helyiség címet cserélt s így az ő címe és mandátuma is némiképp megváltozott; azonban vegyük tekintetbe azt, hogy ő most is, ezután is, mint a népkonyha terebélyes kályhájának képviselője, éppen oly mindennapi, sőt állandó lakó lesz kongresszusunk eme kormos helyiségében, mint amily mindennapi, sőt állandó lakó volt azelőtt, amikor még a kávéház kályhájából származott. Szinte alig lehet eldönteni, mely minőségben gyakoribb vagy állandóbb.

— Mindegy! szolt erre mosolyogva az élők. A „Két kék bakok” épp oly látogatott volt, mint a népkonyha. Sok az alkoholistá, de sok az éhező is. Köszönöm a bizalmat, az elnökséget to-

vábbra is megtartom. A jelen gyűlésen első kedves kötelességet vélek teljesíteni, midőn üdvözlőm magas vendégünket, a Villámháritót, aki a mult nyári nagy égháború után költözöködött ide hozzánk. Igaz, kissé későn, mert a vihar alatt ütött agyon a villám egy szegény, dolgos családapát: de hát ennek a fősvény háziur az oka, aki egyébként most is csak hatóságai rendelkezése, muszájból telepitette ide a villámháritót. Most pedig kérem a jegyző urat, olvassa fel a mult kongresszus jegyzőkönyvét.

Jegyző volt a negyedik emeleti szalmavirág-készítő öreg kisasszony vaskályhájának füstje. Azért lett ő a jegyző, mert ő jó fehér (a szalmából eredően) s így kitünően fog a fekete kéményfalon.

A jegyzőkönyvet elfogadjuk — szolt az élők annak felolvasása után. Csak még egyet kérek pótlólag bevenni: a jelen voltak névsorát. Jelen voltunk mind, akik most, hozzávéve a vasuti tisztviselő füstjét, az szegény az idén nem lehet jelen, mert a vasutas urnak éppen ma este szolgálatban kell lennie; — kivéve pedig két tagot: ifjú társunkat a harmadik emeleti díjnos-szobából, ahol tavaly még nem volt kályha.

— Hogyan? kérdé meletlantokodva a jószívű báróné lakásából való füst. Hát a háziur nem ad minden lakásba kályhát?

— Tesszik ismerni a háziurat, milyen ember! Sanyaró ur nem tudott tavalyig kályhás szobát fizetni, a háziur tehát kivette a kályhát; az idén már egy forinttal többet tud fizetni Sanyaró ur, a háziur tehát visszatette a vaskályhát. Továbbra nem volt jelen a mult gyűlésen az első emeleti tanácsos ur lakásából senki. Kérem a most jelenlevő tagot, indokolja akkori távollétét.

— I. kongresszus! Távollétemnek tragikus oka van, azt hiszem elegendő lesz mentésnek. Ugyanis tavaly karácsony előtt történt, hogy gazdának, a miniszteri tanácsos urnak ifjú, szép neje megszökött, a tanácsos ur egyik jó barátjával. Gazdám bujában, fájdalommal elvonult falusi birtokaira s ott egyedül, keservesen, sokszor örvöngve töltötte el az ünnepeket. Említett nem volt iteni lakásában tavaly egy kályha sem befűve s így én nem lehettem jelen.

Az indokolás bizony tragikus és elfogadható. S most béke van?

— Igen: a fiatal asszony keservesen csalódott és bűnhődött; felőrülten jött vissza éppen tegnap s tőrden csuszva kért bocsánatot. Gazdám eleinte keményen tartotta magát. Az asszony azonban kétségbeesetten hörgött: „Hát temetésemet akarod e szent ünnepekre?” Erre gazdám is cserékényül s ma szent a béke.

— Ugy is illik, szolt az élők. Most pedig kérem a tagokat, adjak elő egy évi tapasztalataikat, megjegyzéseiket. Kedves kollégánk a fogalmazóéktól tavaly óta nagyon megsoványodott és megváltozott. Hogyan van az?

— Kérem, szolt gyöngé hangon a miniszteri fogalmazóék kályhájának füstje, az én történetem elég keserves. Sorvadok, fogynak, rikülök. Tavaly még három szobából és egy konyhából jöttem; az idén pedig már csak egy szobát s konyhát képviselek. Hja, a nagyzás, a „lanc”, mint mondják, tönkretette a gazdámot. Tavaly telen még szoarekat adtak; az idén alig tudtak ajándékokat venni a gyerekeiknek. Két szobájukat már alberletbe adtak; az asszony sirva veszi fel a pénzt az alberloktól. Ezt a kiadott két szobát pedig nem képviselhetem, mert az egyikben egy lavróhivatalnok lakik, akinek szegénynek a hivatalban van a karácsonya; a másikban pedig egy zsidó ágens, aki ma persze nem ünnepel, hanem alszik valahol.

— Furcsa! szolt erre egy elegáns, duzzadva gomolygó kövér füst. Én is zsidó lakásból jövök, ott meg ünnepelek, vagy mi. Legalább az egész család együtt van ünneplő ruhában; az asztalon óriási tündöklő karácsonyfa áll, számtalan fényes gyertyával rajta s számtalan fényes ajándékkal alatta.

— Az én gazdám, a levélhordó, azt mondja, hogy ez nem ritka dolog már manapság, adta meg a felvilágosítást egy egyszerű füstöcske. Ő ma délutánig szolgálatban volt s azt mondta itthon, hogy ahány zsidó lakásban volt ma, mind egyikben látott karácsonyfat.

— Igen, ezt a szokást átveszik a keresztényektől, beszéltek egy másik füst. Nálunk ma délután bejöttek a karácsonyfas szobába a szom-

széd zsidógyerekek s már ott elkezdtek sirni, hogy nekik miért nincs ilyen? Otthon aztán olyan bögést rendeztek, hogy az apjuk kénytelen volt a piacra rohanni és karácsonyát venni.

— Az ám! — folytatta a zsidók kalyhá-jának füstje. Micsoda diadalüvöltést vitt véghez az Árminka, Árpádka és Rézike, mikor a táti bebocsátotta őket a fenyves karácsonyfához! A mámi is sirt, ugy meg volt hatva s azt sugta az úranak, hogy ő vesz egy fészületet, az And-rássy-uton látott egy gyönyörűt. Árminka, aki első gimnáziumba jár, letérdelt és összetett kézzel elmondta a Miatyánkot és Üdvözlégyet, még keresztet is vetett. „Hát ezet hol tanoltál?” kérdezte a táti meglepetve, de nem haragosan. „Az iskolában a fiuktól”, volt a felelet. Szóval Khonk-nál is ünnepelek a karácsonyt.

— Hát jegyző úrnéknál mi újság?

— Sajnos, ma nem vagyok elég fehér, mert nem szalmát, hanem egy csomó papírpst égetett el úrnóm.

— Talán papírvirágkészítésre adta magát szalmavirág helyett?

— Nem. Hanem ma elővette az óeska almáriom egyik zugából régi leveleit, amiket egy kori völegénytől kapott. Nagyon rosszkedvű volt szegény öreg kisasszony; miután nagyon búsan, később nagyon mérgesen kibeszélgette és kipörölte magát a levelekkel és egy arcképpel, vezetül nagy dühösen a kályhába dobta őket. Utóbb igen megbánta heveseséget s az újját is megégette, amikor az arckép esticskét ki akarta menteni a parászból. De már késő volt. Akkor aztán elkezdett sirni; még most is sir . . .

— Hát a djnok ural mi újság?

— Ha jól megszagolnak engem, felelt hamisan Sanyaró füstje, akkor talán észrevesznek valamit.

— Hm! morgott az elnök, magácska nem fűtésből származik, hanem dohányzásból.

— Félíg igaz — nevetett szomoruan emez.

A djnok ural ott van még három barátja, kegyetlenül pipáznak és szivaroznak s annak a füstje vagyok felig, másik felem azonban valóságos fűtes am! A nagy kollega közadakozott egy karácsonyi fűtesre valóra! Jaj, de nézzek csak, mi történik szegény pinclakásbeli kollégánkkal! Nini, mindjárt ellögy!

S valóban egy mogorva, fekete rossz szagu fűtoszlop hirtelen vékonyodni kezdett s pár perc alatt csak cérnaszányi érben szállongott.

— Kérem, segítsenek, borzasztó! — nyöszörgött a szegény füst.

— Mi az? mi baj? — kérdezték a többiek ijedten.

— A szerencsétlen gyárimunkás, a gazdám, megőrül az egész családját a szengázzal . . . Nincs mit emiök . . . A gyermekek vazzá aszva hevernek a nedves földön, az egyik az újja harap-dálja, azt akarná megenni . . . Az asszony imadkozik s szepös csecsenőjét szorongatja melléhez, de a nyomorult csöppség nem tud egy csöpp tejet sem kiszívni. Az ember részeg, karomlja az Isten és a szenteket irizatosan. A felesége felugrik, hogy befújja istentelen száját — de nem bír odáig menni — összeroskad, a kis csecsémő nagyot koppanva esik le és azonnal meghal . . . Borzasztó! . . . Mind sürűb a gaz; már a ferj sincs magánál . . . Karomló nyelve nem szól már, csak mozog . . . Most halt meg a középső gyermek is . . . Már mindnyájan baldokolnak . . . lszonyu!

Hirtelen megdagad a már alig látszó fűsterecske s vadul gomolygó, vastag, sűrű oszloppá duzzad s rohanya tör fölfelé. Tarsai borzadva nézik, de csakhamar kiderül arcuk:

— Ah! hála Istennek! kiált föl a pinclakás füstje. Valaki benyitott hozzajuk az utolsó pillanatban s átlatva a leizyretet, azonnal megnyitotta a kályha csapját . . . Meg vannak mentve, legalább harman . . . Nini, kenyeret hoznak nekik . . . Hogyan falmak . . . Milyen boldogok! . . .

A különböző fűstök érvendve hallgatják szegény tarsuk drámai előadását és éppen arról akarnak tarácskozni, hogy mikor tartak a legközelebbi kongresszust, midőn egy cingár fűstecske mely éppen úgy bűszket ki akart gomolyogni, rémülten gurult vissza:

— Végünk van! Jön a szelvény!

A vén kisasszony kályhájának füstje ijedtetten elhúzódtatja az utat és Sanyaróék kúrójába lújt s mikor a kályhán keresztül menekülve a nagy fény között taláha magát, még jobban

megijedt és úgy a torkán akadt a négy djnoknak, hogy azok majdnem kiköhögtek a nyelvüket. Viszont Sanyaróék szivar és pipafüstje a másodemeleti parvenü-börziáner szalonjába tévedt. Mikor a feles ur az olcsó fűstöt megérezte, azonnal becsöngett az inast és így szólt:

— Zsán, ezet a gemájn fűstöt azonnal kergesse ki!

A gemájn fűst azonban megelőzte Zsánt és a nyitott ajtón kisorsant, előbb azonban jól meggyötörte az ur és szolga nyeldeköljét.

Csak az elnököt nem bírta teljesen visszazsorítani a szél. A népkönyha és népmcelegedő öreg, vastag, sűrű füstje ellenállhatatlanul haladt föl és ki, mert ott lenn, a népkönyhában és népmcelegedőben, erősen fűtenek . . .

Kertész Kálmán.

A kis rongyos.

Gyönyörű két kis gyermeket láttam a minap az utcán. Szép meleg ruhájuk volt; kézenfogva topogtak apró lábakkal az iskola felé. Mindegyik kis kosárkát lógatott, sütemény volt benne és az iskolaszerek; könyv, fűzet a fiunál, horgoló-eszközök a kis leányban. Arcoeskájuk kipirult a hidegben, a mások beszédés ajkák is lassabban mozogtak, mert csunya, goromba szél is fújt. Egyszerre csak megbomlott a fiu piros nyak-kendője. A kis mama észrevette. Megálltak, mint két kis öreg s a leány aggódó gondoskodással igazgatta fivérékjen a kendőt, huzta, vonta apró kezeivel, gyömöszölte a kabát gallérja mögé, míg végre készen lett.

Gyönyörködve néztük többen is a kedves jelenetet; az acqua acetosa-s szekér szürke fülese is megállott, mert a kis öregek éppen urban voltak. Szinte csudálkozva nézett hátra a rud mellől, hogy most senki sem üti oldalba a renden kívül való megállásért, hisz a legközelebbi állomás az a magas ház, még van vagy tíz méternyire.

Dehogy üti, dehogy üti, alig tudja a köcsmadzagot tartani megkötült kezében a kisebbik gazdája, az a hét-nyolc éves olasz fiu a talyiga teletjen. Nagy csomó szalmafonatos, kerekhasu üveg van a köcsderékben, hátul az üresek, elől a vízzel teltek. A római utcáknak érdekes típusa az acqua acetosa-s ember, vagy gyerek.

A városon kívül, vagy egy órányira a Tiber partján szakad föl egy forrás; víze kellemesen savanyu, nyáron hideg, télen meleg, mindenha kedvence itala a tösgyökere rómainak. A forrás körül telep kepződött, melynek szegény-ember lakosai, ha szert tehetnek egy, a nehezebb munkából nyugdíjba küldött fűtesre, összelturnak faragnak valami szekér-félt, tele-rakják vizes üvegekkel, aztán be a szomjas Rómába. Néhány centesim a víz ára; minden árusnak megvan a maga utcaja, ismeri a rendes vendéket; menet beadja az üveget, a másik fordulóról pedig visszakapja a pénzzel együtt. Erdőmektlen megöszült csakis ismerik már a házakat; megállanak, megindulnak biztatás nélkül, azért lehet a talyigát ilyen kis gyermekre is rábízni.

Ez esetben is így van. A csasi megfontolt nyugalmammal ballag, a rongyos, zöld nadrágos kis fiu pedig kiáltani is meggördül éretlen, gyerekes hangján: „Hi acqua-a!” — a végét meg is elhúzza szépen, mint az erja teszi. Először edamennck az ezstalos-műhelyhez.

Az első legény, akinek a gyalupadja fölött mindig mécs ég a Madonna-kép előtt, leemel egy üveget a talyigáról, a liurak kerénydarabkat ad és a két kis megkötült kezeféjét töredött márkában melegíti. Odább a lúrtöstejű forhely vásárol. A szép nagy cmeletes házból pedig lehétköténycs szotakány jön ki a zörgésre. A ragyságos ur is szereti a savanyuvizet.

Minden üggedl arra vitt dolgom, megfigyelhettem apróra mindent. A nagy házból jött ki minden a két kacsike is és ha észszalálkoztak a kapunál a talyigával, ugyaracsok megtámultak a jámkor cacsit, a szekereit, meg a gazdáját. Lassarkint megismerkedtek. Amannak gyermek-szívében titkos vágy kelt a szép cipők, ruha, kalács után, ezek meg szerettek volna fölülni a kis szekér tetejére, a köcgyeplőt rárgatni, iskolabjárás helyett.

Ma nem mennek oda sem. Karácsony előestéje van. Bent, a folyosó egyik fülkéjében,

gyönyörű Betlehem ékeskedik: három barlangja van, mindegyikhez magas sziklafalak között visz az ut. A mogorva köszlilák mögöl egy-egy villamos lámpás ont vörös fényt a tovasiető pásztorokra, a mesze távolban igazi nagyváros látszik, aranyos kupolákkal a kelő nap sugarában, a barlang szája előtt pedig szikrázó üstökös inog, be-bekacsintva a mosolygó kis Jézuskára, a Szüzanyára s a barmok körül szorgoskodó szent Józsefre. Szép alkotmány, maga édesapja állítja össze minden esztendőben.

A kicsikék alig férnek bőrükbe az örömtől. Kiszaladnak az utcára, meg visszamennek csudálni a tündérszép jöszágot. Hogy nyújtogatja a fejét az a kis csasi! A tehénnek meg még széna is van a szájában! Ugy szeretnék megmondani valakinek az örömeiket, megmutogatni a barlang zegé-zugát, elkezevgni, kérdegetni, mert olyan sok kérdezni való fordul meg az apró koponyák alatt.

Nincs senki, apuska dolgozik a szobájában, csak ebéd után mulat velük egy keveset.

Jó, hogy jön a kis rongyos. Karácsony napján reggel nem szabad árulni; megharagudnék a Szüzanya, azért jönnek be előtte való este a rendes szállitaniyall. Le kell szállania barátjai hívására a talyigáról, pedig félve tekintget körül, mert édesanyja meghagyta, hogy siessen, a másik utca sarkán megvárja. Most ő is bejött, vásárolni valuja van.

Alig mer lépni a fenyves márvány lépcsőkön s oda van csudálkozásában a Betlehem láttára. A felénkség fokokint tűnik, kerekre nyit szemekkel bamulja a csudát, a másik kettő pedig a háta mögöl lesi a hatást. A pásztorok, a kis barányok láttára megnyílik a gyermeköröm aranyos menyországa s néhány perc alatt csendő kacagás, kiabálás között mulatnak.

Eszre nem veszik, hogy apuska az ajtóból mosolyogva nézi őket. Csak akkor szakad meg a láma, mikor a folyosón kopogás hallatszik s egy foltos nagykendős, rossz cipős asszony ér hozzájuk.

A Madonna-kép előtt szépen keresztet vet és kezen fogja a kis rongyost.

Hol maradsz ilyen sokáig rossz fiu? akarja neki mondani, de meglátja a háziurat az ajtóban.

— Hagyja jó asszony, hadi örüljenek a gyerekek! szolt neki az . . .

— A Szüzanya áldja meg ragyságos uram, de nekünk haza kell mennünk, még egy keveset dolgozni. Aztán szegény ember fiának még nézni sem való az ilyen drága jöszág. Jer, Antonio, menjünk!

Fájdalmas pillantással bucsuzott Antonio a barlangtól. Odahúzódott anyja mellé, de töredző szája szélei eléggé clárlultak, mennyire fáj a szive a szép Betlehem után.

— No, ne sirj, — ölelte magához az anyja, — nézd, én is vettem valamit. S egy csomó baránykát, agyagból gyurt szobrokat, püspök-süveges embereket szedett elő.

— Mi is csinálunk barlangot?

— Persze, majd estére. Mire hazamegyünk,

édesapa elkészíti a helyot. Aztán meggyújtuk a gyertyát, mesélünk a kis Jézusról, meg énekelünk.

— Édesapa is? kérdi a fiu fölszálláló szemekkel.

— Igen.

— Anyuska is?

— Persze, te kis golyhó, mind ott lesznék.

A fiu boldogan simult anyja kebelére.

A másik kettő szótalanul állott. Apró szivükből kifújta valami hideg lehellet az örömet, a barlang, az irtó csillag, évesztették varázshatásukat, úgy érzik, hiányzik valamijük.

Nem tudják mi, de irigylük azt a szegény, rongyos fiut az édesanyja kebelén s mintha a kezdődő élet homályos emlékei közül egy nyájas arc integene feléjük, mintha az édesanya csókja érzének föl piciny ajkukon, a nagy gyermekszemek örög könyekkel telnek meg.

Aruska is sir. Bemegy a szobába, megáll egy tekete-fátyolos kép előtt s még jobban sir, a mint az elhunyt feleség szelid vonásaira tekint. A gyermekek nem tudják mi az és sirnak karácsony-este mind, — hiányzik valaki.

Künn, a Tiber partján, a rozoga kunyhó mélyéből vidám zaj ömlik ki. Édesapa énekel dörmögő hangon a kis Jézuskához, meg a kis rongyos kacag, édesanyja ölében.

Vass József dr.

Hideg, téli estén a meleg szobában.

1.

Mikor eljött a szent este, az öreg gazda buzából, rozsból, árpából és zabból néhány márkányi keveréket csinált; a tölgyasztal közepén körbeterítette, a fiatal menyecske — nyilván az öreg leánya vagy menyé — hófehér vászonnal leterítette. Igyen felidőzött állott az asztal a szent nyolcad alatt és az étkező minden falatát — híven a régi, jó szokáshoz — jószágkeverék fölé helyeztetett. (Kétáva estején a vacsora után felkelt a jó öreg, a keveréket új zomborkába gondosan, az utolsó szemig beletakarította, kivitte az istállóba s a legifjabb bornyucskának, miután szeliden végigsimogatta, pompás csemegéül odanyújtotta.)

A kis karácsonya még mindig az ablak-közben állott. Elégett gyertyáscáskát viasztovei, pár lemez aranyfűst, piros pantiókából hevenyészett csokrok valának fogvaték ékességei; mert hát azt a sok aranyos diót, mogyorót, a piros almákat, a furcsábbnál-furcsább alakú babokat rég lepusztította a falánk apróság.

Az öreg gazda a szerszamos szekrényét kinyitja, szegyet, kalapácsot vesz ki belőle, a karácsonyfát kiviszi s néhány ütéssel a kutyávához erősíti. Ezzel véget értek az ünnepek.

Gondolatokba melyedve hallag vissza az öreg, falán épen azt forgatva galambbőz fejében, ha rejt-c számára melében még egyéb ünnepeket a kétes jövendő.

Bent a szobában, ülve a széles, kényelmes lócán, az asztal körül, a kályha mellékén a számos család, néhány falura jött legény, a korosabb szomszéd lesik az agg szót régieb, szebb időről.

2.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy ember. Ki volt, mi volt, hogy hívták? Ne kérdezzétek. Elég, ha tudjátok, hogy ez a furcsaság, amit elmondandók róla, nagyrégen esett meg; abban az időben, mikor az embernek, hogy ember lehessen, két bőrre volt szüksége: a magabőrre, meg egy kutyabőrre . . .

Hej, nem itt csörgött ám akkor a kanális a kertek aljában! Háromezerholdnyi rétséget és nádat hasított keresztül a szive közepében!

A temérdek fűben, kaszálóban vigan bujkált a fogoly, a pitypalatty: fent a levegőben vad madár húzott; a taréjos kigyó ki-kipezsdült a heves partok meleg szombékjából: míg a tiszta, átlátszó folyóban, a nádak ereiben pirószárnyu halak százfélé fajtai éttek mód nélkül gondtalan életet.

Az időben mégis, miről emlékezem, csöndes volt a tájak. Hideg tél borította raja csillogó bundáját, kirakva itt-ott, a hol épen illett, jéggel, zuzmarával, mindmegannyi ékes, fényes paszomántal.

Hó borította a tavak, erek jegét, hó foglalta el a nádak közeit; sőt az egyenes, sugár, büszke nádak milliói is felfogták bolyhos címerükkel az egyre hulló, nehéz hópelhelyt s terhe alatt majdnem pattanásig meghajolva hódoltak a tél vad hatalmának.

De bár csendben nyugodott a rétség, annál nagyobb lárna verte fel a falat.

Epen vízkereszt delutánján három nyalka huszár rugtatott be a faluba, előrendelték az öreg Sárközi bandáját s nem törődve hideggel, hóval, elkezdtek táncolni faluhosszat a toborzót.

Egész falu a kapukba tódult: sőt maga a mogorva öregbíró, nemes Szentpétery Pál uram is magára vetette bányabőr bundáját s feleségével, legényfiával együtt az utcánjában leste, várta a csodát.

Az egyik verbunkos összevitte roppant sarkantyuját az öreghez előtt, megkínálta a kezében levő pintesből a bíró — fiát.

Hiába hunyorgatott az öreg, a legény elfogadta a kínálást s jót húzott a pintesből . . .

A mint a faluvégre értek a huszárak, a szélsőházi zsellér figyelmeztette a káplárt, hogy arra nyugat felé mintha valami sokadalmat látna.

A káplár szemébe emeli kezét, majd hirtelen földhöz títi a kezében levő pintest s társaival együtt eszevesztet futásnak ered a korcsma felé.

Itt aztán lóraaptak s vágatva elmenekültek. Nemsokára tömegtelen számu, fényes, ragyogóvértű sereg vonult át a falun, utánuk a gyalogkatonák egész ezrei lépdeltek, majd ismét

tüzezek vontatták hosszu sorban nehéz, halált-okádó ágyúikat.

Másnap már kora hajnalban leégett, ruhátlan, koldussá leit német családok érkeztek Rétfaluba.

Szentpéteryéknél szintén megtelepedett egy háromtagu.

A jó nemes asszony kinyitotta az ősi almáriumot, sorra szedegette elő a meleg, sujtásos, régidivatu bekecsket, czifra viganokat, próbálva nagy műtérrel, melyik illik az asszonyra, melyik a lányára. Néhány nap múlva egészen otthon érezte magát a menekült család. A könyvek felszáradtak, a gondok is elhiultak nap-nap után: bár e tél példátlanul dühöngött s a medve is elfordult a másik oldalára (rosz idő lévén gyertya-szenteltőkor.)

Kiadatott tehát a bíró parancsa:

„Mivel tetszett az Istennek igen kemény telet bocsátani bűnös szolgálra, azonfölül szerencsetlen felebarátaink is ránk szorulnak s ezért is, azért is, majdnem minden háznál fogvaték a drága tüzelő, e háborus időkben, nem tudván, hogy mire virradunk, minden házból egy-egy ember álljon ki a réti utakra.”

Már a következő napon magas hófalak mutatták az utat a nádasok felé.

Szentpétery Pál, már mint az ifjabbik, kihuzta kis szánját a pajtatiából, négy hosszu rakoncát vert a négy sarkára kemény ákácfaiból, élc nádtöröt s néhány köteg szalmát helyeztetett rája, aztán megindult a vendégnémettel meg a leányával ki, a rétek felé.

Nyilvánvaló, hogy megkéstek egy kicsit.

Itt-ott, mindenfelé roppant tüzek égnek, a félalu mozog a réteken s tőri, zúzza, köti, hordja a drága tüzelőt, a kèvebe kötött nádak millióit. Pál is megérkezik.

Izmos kezeibe kapja a nádtöröt, azt a két rudra vert, élcse fent pengét; nekilódítja a nádak tövének s a sok karsu szál sirva, ropogva dül rendre a hóval fedett jégen. Majd hirtelen kis halmot hevenyész a hóból, rítesszi a szalmát, erre meg a nádat s egy perc múlva a fellobogó lángnál melengeti már-már dermedő kezét.

Dermesztő hideg van. Pihenni nem szabad. A ki pihen, fázik; a munka hevit. A legény egyre tőri, tarolja a nádat, majd a kis leánnyal csinos, sudaras kèvebe kötözi, míg az öregebbik a már kész kèveket a szánkára helyezi s a rakodóparton csinos, kerékes kupacokba rakja.

Mikor az öreg, fenytelen, fagyos nap rövid utjának felét meghaladta, a rakodóparton megjelent fogat az öreg Szentpétery. Harsány hangon kiált a munkásnépek, kik ott hagyva kasszat, szánkát, kévét, sietnek ki a partra.

Mire odaérnek, tüzet gyújt az öreg s az izzó parázsán csinos bögrécskében az elhült ételt melegíti.

Persze, hogy nem nagy ilyenkor a ceremónia! Fakanál, plekkanál, ki-ki milyent foghat, kerül a kézbe s elkölik az ételt, mint édes testvérek, egyetlen edényből.

Lobog a tüzláng, meleget árasztva mindenfelé; hej, de jobban lobog, sokkal égetőbben a legény szemében. Mikor úgy ráveti barna sugarát arra a kis fázó, didergő leányra, félve süti ez le azt a szelid, nefeletszin szempárt, mert úgy völi, hogy az a tekintet még az igazi, lobogó lángnál is erősebben pörköl.

Szekérre kerül a sok kève. Mikorra pedig az esti szürkület leszállott, a letartott kèvek egész tömege várakozott ismét a hazavitelre.

Meleg kályha mellett, vig pipaszó közben dicséri az öreg Szentpétery a vitéz honvédek cselekedeteit.

— Bizony, édes fiam, — szölt a fiához, — ha mar felütöttél, szinte szeretném, ha közöttük lennél.

— El is mennék mindjárt, édes apámuram, — szölt vissza a fia, — inkább ma, mint holnap. No de hát mi haszna, ha ki kell mondanom, visszatart a szívem.

Az öreg meghökkent, kérdő tekintetet vetett a fiára.

— Édes apámuram, — szölt a bátor ifju, — ha nem volna éppen kedve ellenére, ezt a kis leánykát feleségül venném.

— Hej lánchordta kölyke, — patant fel az öreg, — takarodj a házúól azonnal, örökre!

Még csak az kellene! Soha ilyen bünye nem vetemedett még egy se a családból! Hogy tehet ilyet egy nemes Szentpétery? Kuriás nemesek

voltak az eleink, sohse gyalázta meg egy is a családot; hát te akartál olyasmit megtenni, amire még gondolni se mert a többi? Aztán ha már nem is éppen vérbéli, de legalább német ne volna az istenadta leánya! Mit akarsz, gyerek, az Isten áldjon meg . . .

3.

Nap-nap után szidott, korholt, zsémbelt mindig mindenkit az öreg. Küldte a fiát, hogy csak szedje-vedje magát, mert már nem az ő fia, nincs helye a házban.

Hát még mikor az első kihirdetés! Imult! A vén Szentpétery kijött a templomból, dulva-fulva sietett el haza s folyton fenekedve, az inszurgens puskáját töltögette. Senki sem félt tőle.

Az esküvő napján kora hajnalban fent járt már az öreg. Dupla porciót adott a lovaknak s a városba hajtott. Nem talált senkit, aki segíthetett volna.

A kicsipűt urat elfogta a német; a főbíró, meg az esküték honvédeknek álltak.

Nem volt más segítség, csak egyetlen-egy.

4.

Az esküvő elmúlt, félig örülve, félig remegve, félve foglalta el helyét az asztalfőn az új pár.

Az asztali áldás elhangzott, a vőfély is ott állt már a szoba közepén s cifra, bokrétás botját a kezében tartva, rákezdett a hosszu beköszöntőre. Be nem fejezhette.

Nagy robagás, csengés, patkók csattogása közben érkezett meg a vén Szentpétery. A kocsjára mögött három honvédszuszár hajtott, a harmadik fékszáránál tartott egy vezetékpapírt.

— Elém a vőlegényt! — kiáltott gorombán a vén marcona káplár.

A vőlegény kijött.

— Ücsém! — rivallgott rá villogó szemekkel. — ugy tudom, fölcsaptal. Meghalsz, ha szökni mersz.

Aztán felvont karabélyát mellének szegezve, keményen ráparancsolt, hogy üljön föl a vezetek papira nyergébe.

Ifju Szentpétery Pál, ugy, a mint volt, rozmarinos, bokrétás vőlegény-ruhában fölívagta magát a nyeregbe s a három huszárall együtt elvágatott, ki tudná megmondani, hová, merre!

5.

Eljött a tavasz, meghozta virágát; majd a nyár is beköszöntött s meghozta áldását; de az áldás mellől az átok sem maradt el: a jó nemes asszonyt megölte a bánat.

Ott sirt, zokogott a koporsó mellett a vén, büszke nemes; de a ki vigaszszót intézne hozzája, — nem akadt csak egy is.

Négy erős férfi emelte vállára a szentmihálylovát s bus harangzugas mellett vitte el a szentegyházba; ott aztán letették csendesen, ősi szokás szerint a templom közepére.

Kezdetét vette a szertartás.

A gyertyák kigyultak, az áldozópap az oltár elé lépett, megszólalt mély, bánatos hangon az orgona s az öreg kántor ajkain megzendült a régi, szívfacsaró ária.

Még el sem végződött a szomorú verszet, midőn egy ütött-kopott, sovány elcsigázott ember lép be a templomba. Egyik, nyilván hibás, vérfoltos kendőkkel bebanguulált kezét a keblébe rejtve odalép a koporsó elé s letérdepel az öreg Szentpétery mellé.

A vén nemes düledt szemekkel néz a rongyos, kifáradt emberre, remegő kezét feléje terjeszti, magához öleli s máris együtt ömölnek könyeik a hideg, rideg márványköre.

A lámpa serceg, véget ért az agg szó; a szomszéd is felkel s hazafelé indul.

De azért az egyik fiatal hallgató még sem állhatta meg, hogy meg ne kérdezze:

— Kedves urabátyám, ne vétek szavammal, de még sohsem láttam a megbénult kezét.

Az öreg elbeszélő a már-már kialvó lámpa elé tartja a jobb kezét. Kettő hiányzott róla, a középső meg a mutatóujja.

Törzsök Vilmos.